

Kalkulacje rolnicze

Ziemniaki jadalne

Opłacalność produkcji ziemniaków jadalnych jest zmienna i zależy od wielkości krajowych zbiorów, miejsca sprzedaży, a także od importu ziemniaków z cieplejszych krajów południowych.

Polska już dawno przestała być ziemniaczaną potęgą, ale ciągle jest to uprawa licząca się w całej produkcji roślinnej.

Dane GUS wskazują, że od wielu dziesięcioleci powierzchnia uprawy ziemniaków w Polsce zmniejsza się. Skala ograniczania powierzchni uprawy ziemniaków w Polsce jest niespotykana w żadnym innym kraju europejskim. W latach 70. ubiegłego wieku ziemniaki zajmowały powierzchnię 3 mln ha, co stanowiło 18% w strukturze upraw. Na początku transformacji ustrojowej powierzchnia uprawy ziemniaków wynosiła jeszcze ponad 1,7 mln ha, a przed wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej (UE) – 800 tys. ha.

W 2016 roku Główny Urząd Statystyczny powierzchnię uprawy ziemniaków w Polsce roku oszacował na ponad 300 tys. ha. Natomiast w 2015 r. powierzchnia uprawy ziemniaków była nieznacznie niższa i wyniosła 292,5 tys. ha.

Wraz z redukcją powierzchni uprawy zmniejsza się udział ziemniaków w strukturze zasiewów. W 2016 roku udział ziemniaków w zasiewach wyniósł 2,8%. Województwo kujawsko-pomorskie należy do województw o najmniejszym udziale ziemniaków w zasiewach (2%).

Wg IHAR uprawą ziemniaków zajmuje się około 400 tys. gospodarstw rolnych. Prawie 90% tych gospodarstw ma plantacje ziemniaków o powierzchni do 1 ha. Z kolei gospodarstw rolnych uprawiających ziemniaki na powierzchni powyżej 5 ha było tylko 2% ogółu, ale powierzchnia ziemniaków w tych gospodarstwach stanowiła prawie 40% całkowitej powierzchni uprawy ziemniaków w Polsce. Obecnie z uprawy rezygnują gospodarstwa małe obszarowo, produkujące na samo zaopatrzenie oraz gospodarstwa produkujące ziemniaki na małych powierzchniach. Wg prognoz IERiGŻ-PIB w 2017 r. areal uprawy ziemniaków w Polsce będzie

zbliżony lub niższy niż w 2016 r. Zbiory ziemniaków w 2016 wyniosły ok. 8,8 mln ton tj. o 39% więcej od zbiorów w 2015 r. Głównym powodem tak wysokich zbiorów były wysokie plony.

Plony ziemniaków wyniosły w 2016 r. 286 dt/ha i były większe niż w 2015 r. o ok. 76 dt/ha, tj. o 36%. Wysokie plonowanie ziemniaków było spowodowane głównie korzystnymi warunkami klimatycznymi, a w szczególności optymalnym rozkładem opadów w okresie wegetacji. Jak informują rolnicy, w województwie kujawsko-pomorskim wielu dobrych producentów ziemniaka osiągnęło rekordowy plon, powyżej 400 dt/ha.

Ziemniaki uprawia się na całym świecie, ale największe znaczenie mają w Azji i Europie. Od ponad 10 lat Europa przestała dominować w tej produkcji, a największe zbiory odnotowuje się obecnie na kontynencie azjatyckim. Europa w dalszym ciągu pozostaje jednak regionem o największych obrotach handlowych. Około 70% światowych obrotów ziemniaka przypada na Unię Europejską. Wg szacunków ekspertów areal uprawy ziemniaków jadalnych w krajach UE-5 (Niemcy, Francja, Holandia, Belgia, Wlk. Brytania) w 2016 roku był o około 5% większy niż w roku ubiegłym, ale z powodu niższych plonów zbiory były zbliżone do roku poprzedniego. Średnie plony ziemniaków w UE-28 w 2016 r. oszacowano na 326 dt/ha. W Niemczech plony wynosiły ok. 440 dt/ha, we Francji 417 dt/ha, a w Belgii ok. 430 dt/ha.

W Polsce tylko najlepsi producenci, przy sprzyjających warunkach osiągają takie plony.

Z powodu zwiększenia produkcji, ceny krajowych ziemniaków, w przeciwieństwie do zachodnioeuropejskich rynków, w tym roku są niskie. Średni poziom cen ziemniaków na targowiskach na początku lutego, wg danych MRiRW, wyniósł 0,72 zł/kg wobec 0,96 zł/kg w tym samym okresie w 2015 roku i był o 25% niższy niż przed rokiem. Nieco mniejszy spadek cen ma miejsce w obrocie hurtowym ziemniakami. Średni poziom cen ziemniaków na

rynkach hurtowych w Broniszach w lutym wyniósł 0,70 zł/kg, wobec 0,90 zł/kg w analogicznym okresie 2015 r. i 0,70 zł/kg przed dwoma laty. Natomiast w Lublinie ziemniaki oferowano w cenie 0,60–0,70 zł/kg, w Poznaniu 0,47–0,67 zł/kg, we Wrocławiu 0,60–0,70 zł/kg, a w Łodzi 0,40–0,73 zł/kg, a w Kaliszu zaledwie 0,33–0,47 zł/kg. W porównaniu z okresem sprzed miesiąca ceny te nieznacznie wzrosły – wskazują dane cenowe MRiRW.

Na giełdach towarowych pojawiły się również młode ziemniaki importowane w cenie 2,80–3,50 zł/kg. W najbliższych miesiącach może nastąpić sezonowy wzrost cen ziemniaków ponieważ rusza ich export, głównie na rynek węgierski.

Przeciętne ceny hurtowe ziemniaków w województwie kujawsko-pomorskim w lutym 2017 r. (0,52 zł/kg) były niższe od notowanych w lutym rok temu (0,64 zł/dt). Ceny 1 kg ziemniaków na targowiskach wynosiły 0,87 zł/kg i też były niższe (luty 2016–0,91 zł/kg).

W ostatnich latach statystyczny Polak zjadał około 100 kg ziemniaków rocznie. Całkowite spożycie ziemniaków w przeliczeniu na mieszkańca w Polsce nadal jest jednym z największych w krajach Unii Europejskiej. Więcej ziemniaków konsumują tylko mieszkańcy Łotwy i Malty. Istnieje stała tendencja spadku spożycia ziemniaków w stanie świeżym, wzrasta natomiast zainteresowanie przetworami ziemniaczanymi. Obecnie przetwory spożywcze stanowią u nas 15% ogółu spożywanych ziemniaków. Zmienia się także struktura rynku ziemniaka

Tabela 1. Kalkulacja uprawy 1 ha ziemniaków jadalnych

Lp.	Poziom intensywności Wyszczególnienie	Niski 200 dt/ha	Średni 250 dt/ha	Wysoki 300 dt/ha
A	Wartość produkcji	8 530	11 130	13 730
	Ziemniaki jadalne – jesień (40,0 zł/dt)	3 200	4 400	5 600
	Ziemniaki jadalne – wiosna (50,0 zł/dt)	4 000	5 500	7 000
	Ziemniaki jadalne – odpady (10,0 zł/dt)	400	300	200
	JPO ¹⁾	930	930	930
1.	Materiał siewny (sadzeniaki)	1 500	1 500	1 500
2.	Nawozy mineralne	765	954	1 102
3.	Środki ochrony roślin	1 213	1 417	1 843
4.	Inne koszty ²⁾	1 304	1 630	1 956
B	Koszty bezpośrednie (1+2+3)	4 782	5 501	6 401
C	Nadwyżka bezpośrednia (A-B)	3 748	5 629	7 329
5.	Praca maszyn własnych	2 768	2 881	2 994
6.	Pozostałe koszty ³⁾	842	842	842
D	Koszty pośrednie (4+5)	3 610	3 723	3 836
E	Koszty całkowite (B+D)	8 392	9 224	10 237
F	Koszt jednostkowy (zł/dt)	41,96	36,89	34,12
G	Dochód rolniczy netto (C-D)	138	1 906	3 493

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Kalkulacji Rolniczych” KPODR w Minikowie

¹⁾ – jednolita płatność obszarowa,

²⁾ – worki – 50 kg, skrzyniopalety – 500 kg

³⁾ – koszty utrzymania budynków, podatki i ubezpieczenia, pozostałe koszty.

jadalnego. Traci na znaczeniu sprzedaż targowiskowa, a oferta handlowa sieci sklepów jest coraz bogatsza.

Wg szacunków W. Nowackiego z IHAR-PIB pojemność krajowego rynku ziemniaka jadalnego sprzedawanego w stanie świeżym wynosi około 3,3 mln ton. Na samo zaopatrzenie rolników przypada 1,2 mln ton, a 2,1 mln przeznaczane jest do sprzedaży.

Poziom opłacalności produkcji ziemniaków jadalnych, tak jak w przypadku innych płodów rolnych wynika z relacji kosztów ponoszonych przez rolnika do wartości sprzedawanych zbiorów. Dla opłacalności ziemniaków jadalnych bardzo duże znaczenie ma także udział plonu handlowego w plonie ogólnym. W roku 2016

udział plonu handlowego w plonie ogólnym ziemniaków IHAR-PIB oszacował w przedziale 76,9% w systemie uprawy intensywnym i 60,7% w systemie ekstensywnym.

Przedstawiona tabela zawiera kalkulację uprawy 1 ha ziemniaków jadalnych wg cen brutto ziemniaków i środków do produkcji z końca 2016 roku. opracowaną na podstawie wydawnictwa „Kalkulacje Rolnicze”. Założenia metodyczne do „Kalkulacji Rolniczych” znajdują Państwo na stronie naszego Ośrodka.

Urszula Rząsa,
Kujawsko-Pomorski Ośrodek
Doradztwa Rolniczego
Wykorzystano materiały IERIZ-PIB „Rynek ziemniaka” – listopad 2016
Rynek ziemniaka jadalnego w Polsce
– W. Nowacki IHAR-PIB

TELEWIZJA INTERAKTYWNA
www.agronews.com.pl

- Aktualne informacje o rolnictwie i przemyśle z nim związanym
- Analizy, oceny, stanowiska